

การจัดทำและการใช้ข้อมูลทางการบัญชีเพื่อวัดผลการดำเนินงานของ ธุรกิจ SMEs ในจังหวัดพะเยา

The Preparation and Use of Accounting Information for Business Performance Measurement of SMEs in Phayao Province

วันที่รับบทความ: 27/10/64

วันที่แก้ไขบทความ:

ครั้งที่ 1: 10/06/65

ครั้งที่ 2: 18/06/65

วันที่ตอบรับ: 24/06/65

บังอร สวัสดิ์สุข *

Bungon Sawatsuk *

นิติธร วงศ์เชษฐา **

Nititorn Wongchestha **

ชัย วิชัยศรี ***

Chai Wichaisri ***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูล
สารสนเทศทางการบัญชีเพื่อวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ประชากรที่ใช้ใน

* Ph.D. (Accounting and Finance), University of Tasmania, Australia. (2011). ปัจจุบันเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

* Ph.D. (Accounting and Finance), University of Tasmania, Australia. (2011). Currently Assistant Professor,
Department of Accounting, School of Business and Communication Art, University of Phayao.

** พร.ด. (การตลาด) University Sultan Zainal Abidin (UniSZA), Malaysia. (2020).

** Ph.D. (Marketing), University Sultan Zainal Abidin (UniSZA), Malaysia. (2020).

*** บช.ม. (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยนเรศวร (2542) ปัจจุบันเป็น อาจารย์ ประจำสาขาวิชาการบัญชี
คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

*** M.B.A. (Business Administration), Naresuan University. (1999). Currently a Lecturer, Department
of Accounting, School of Business and Communication Art, University of Phayao

การศึกษาครั้งนี้ คือผู้ประกอบการธุรกิจ SME ในจังหวัดพะเยา ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยแยกตามรูปแบบของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล รวมทั้งสิ้น 321 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 267 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดทำบัญชีด้วยการจ้างสำนักงานบัญชี ร้อยละ 62.91 และกิจการดำเนินการจัดทำบัญชีเองร้อยละ 37.10 ด้านวิธีการบันทึกบัญชี ใช้วิธีการบันทึกบัญชีแบบผสมผสานระหว่างวิธีการบันทึกด้วยมือและการใช้คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 50.50 วิธีบันทึกบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ร้อยละ 13.50 มีการรวบรวมหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี/ใบค่าใช้จ่าย เป็นต้น รองลงมา มีการจัดทำรายงานทางการเงินต่างๆ เช่น งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน เป็นต้น ร้อยละ 71.9 และไม่จัดทำขั้นตอนนี้ ร้อยละ 28.10 วัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการลงทุนในอนาคตในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ใช้ข้อมูลการบัญชีจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ได้แก่ รายได้ และค่าใช้จ่าย ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 รองลงมาได้แก่ยอดลูกหนี้ และยอดเจ้าหนี้มาใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 งานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้านการตรวจทานภายหลังการจัดทำบัญชี พบว่า มีการตรวจทานหลังจากการจัดทำบัญชี ร้อยละ 59.60 และส่วนมากไม่มีการจ้างที่ปรึกษาทางการบัญชี คิดเป็นร้อยละ 89.60 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สามารถนำผลการศึกษามาใช้ในพัฒนาส่งเสริมความรู้ให้ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ให้ความสำคัญถึงประโยชน์ และความคุ้มค่าของการจัดทำบัญชี ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการให้ธุรกิจมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นและยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การจัดทำและการใช้ข้อมูลบัญชี การวัดผลการดำเนินงาน ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดพะเยา

Abstract

This research aims to study the situation of accounting and the use of accounting information to measure the performance of SMEs. The population used in this study was SME businesses in Phayao Province. A random sample of 321 SMEs was grouped by business types. 267 completed questionnaires were analyzed by using descriptive statistic (percentage, mean, standard deviation).

The research found their Accounting is done by hiring an accounting firm of 62.91%, and prepared their own Accounting of 37.10%. In terms of Accounting records It uses a combination of manual and computerized recording methods of 50.50% and operated by accounting software package of 13.50 percent. All samples of this study were collected Accounting vouchers, such as the accounting receipts/tax invoices/expense etc. Prepared financial reports such as profit and loss statements, etc. were 71.9 percent. Research finding of in the use of accounting information of majority of samples revealed that to help them in making decisions about changes to future investment in most of the levels which are equivalent to 4.64. The sample used the account information from the Income statement included income and costs in most levels, which have an average value equal to 4.78, followed by the accounts receivable and accounts payable amounts used in decisions, which have an average value equal to 4.29. This research has collected additional information on the review after accounting preparation of the sample group. It was found that most of the samples were reviewed after accounting preparation of 59.60%. In the aspect of accounting consultants of the sample group, it was found that 89.60 percent of samples did not have accounting consultants. The findings of the study can be used by relevant agencies, both the public and private sectors to develop and promote knowledge for SMEs to pay attention to the worth of Accounting Preparation of SMEs to increase the efficiency of management for the business to have better and sustainable operations.

Keywords: Preparation and Use of Accounting Information, Business Performance Measurement, SMEs, Phayao Province

บทนำ

จังหวัดพะเยา มีธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งประเภทของกิจการประกอบด้วยทั้งภาคการผลิต การบริการ และภาคการค้าทั้งค้าส่งและค้าปลีก ซึ่งมีจำนวนการ จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2558 มีจำนวน 922 ราย ในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวน 1,052 ราย และ 2560 จำนวน 1,274 ราย เมื่อเทียบกับปี 2558, 2559 และ 2560 แล้วมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของการจดทะเบียนตั้งใหม่ จำนวน 130 และ 222 ราย ตามลำดับ ในส่วนของอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคล ในปี 2558, 2559 และ 2560 จำนวน 401, 453 และ 544 ราย ตามลำดับ โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการธุรกิจ เมื่อเทียบกับ ปี 2558, 2559 และ 2560 จำนวน 52 และ 91 ราย ตามลำดับ (Department of Business Development, 2017) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทุกปี และจำนวนผู้ประกอบการที่จดทะเบียนและยังคงดำเนินกิจการอยู่ของอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมดในจังหวัดพะเยา

ในปัจจุบัน ธุรกิจที่สามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จได้คือนั้นขึ้นอยู่กับระบบข้อมูลที่ดีของกิจการ การบริหารงานจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการวางแผน ควบคุมและการตัดสินใจ ผู้บริหารจึงต้องการข้อมูลที่ดีเพื่อประกอบการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ข้อมูลทางการบัญชีเป็นข้อมูลอีกประเภทหนึ่งที่มีความหมายต่อการบริหาร คือ ในเรื่องของการวางแผน ควบคุมและการ ตัดสินใจ ซึ่งปกติผู้บริหารกิจการจะต้องการทราบข้อมูลทางการบัญชี เช่น ผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินของกิจการ ความสามารถในการทำกำไร ความสามารถในการก่อหนี้ ความคล่องตัว ในการชำระหนี้ กำไรต่อหุ้น ต้นทุนสินค้าต่อหน่วย ความสามารถในการทำกำไรของแผนกหรือของ สินค้าแต่ละประเภท (Sengpanich, 2015)

จากข้อมูลนี้เป็นข้อมูลทางการบัญชีที่เสนอต่อบุคคลภายในคือ ผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหาร
งานของกิจการได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ข้อมูลทางการบัญชียังมี
ประโยชน์ต่อบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน ผู้ให้สินเชื่อ หน่วยงาน
รัฐบาล สมาคมอุตสาหกรรม คู่แข่งขัน สาธารณชนทั่วไปที่สนใจ ซึ่งสามารถนำข้อมูล
ทางการบัญชีไปใช้ใน ส่วนที่เขาสงใจตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ข้อมูลทางการบัญชีจึง
เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและให้ข้อมูลแก่บุคคลต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน
ในอนาคต ควบคุมปัจจัยต่าง ๆ และตัดสินใจเลือกแนวทาง ปฏิบัติเพื่อให้สามารถบรรลุ
เป้าหมายได้ ผู้ประกอบการ SME ส่วนมากมักจะประสบปัญหาเรื่องการหาแหล่งเงินทุน
สำหรับการขยายธุรกิจทั้งนี้เนื่องจากปัญหาเรื่องการเขียนแผนธุรกิจที่ยังไม่ชัดเจน และ
ในขณะเริ่มต้นธุรกิจผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมความพร้อมหรือให้ความสำคัญกับ
การจัดการระบบบัญชีของกิจการ ให้เป็นระเบียบถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรอง
เชื่อถือกันโดยทั่วไปโดยส่วนใหญ่จะปล่อยปะละเลยให้บัญชีของกิจการซับซ้อนไม่สามารถ
ตรวจสอบที่มาของเงินได้ (Wisetsingh, 2013)

การนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารจัดการองค์กร เป็นปัจจัย
ที่สำคัญที่จะสนับสนุนการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพคือ ระบบสารสนเทศ
ทางการบัญชี (Accounting Information System) ที่ถูกต้องรวดเร็ว เชื่อถือได้ ซึ่งสารสนเทศ
ทางการบัญชีนั่นได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน รายงานยอดขาย เป็นต้น (Nakhonpin, 2008)
เพราะระบบสารสนเทศทางการบัญชีสามารถช่วยธุรกิจในการจัดการปัญหาระยะสั้นได้
นอกจากนี้ยังช่วยให้งานเหล่านี้ดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง
อยู่ตลอด และมีการแข่งขันสูงเพื่อให้สามารถบูรณาการการดำเนินงานเข้ากับแผนกลยุทธ์
ระยะยาวได้ (Ismail and King, 2010) ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้บริหารจึงต้องมีความต้องการระบบ
สารสนเทศทางการบัญชีมากขึ้น เพื่อสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการบริหารองค์กรให้ดำเนิน
ธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแข่งขันได้ ซึ่งแนวทางการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยน
ระบบสารสนเทศทางการบัญชีผู้ประกอบการธุรกิจต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของ
รูปแบบธุรกิจ ทุนจดทะเบียน และลักษณะการประกอบธุรกิจ วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูล
ทางการบัญชี และต้นทุนการพัฒนาสารสนเทศทางการบัญชีใหม่ ความคุ้มค่าของ

ระบบสามารถประมาณได้โดยการเปรียบเทียบระบบประสิทธิภาพและการลงทุน (Sawatsuk, 2020)

จากข้อมูลสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดและยั่งยืน ปัญหาการจัดทำบัญชีและงบการเงินให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของธุรกิจ ปัญหาความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินและบัญชี ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการจัดทำและการบันทึกข้อมูลทางการเงิน การใช้อุปกรณ์สารสนเทศทางการเงินสำหรับวัดผลการดำเนินงาน และใช้ในการตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่จดทะเบียนนิติบุคคล ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงวางแผนระบบการบริหาร และเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินเพื่อปรับให้เหมาะสมกับองค์กร และช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับแนวทางในการเปลี่ยนกระบวนการในการดำเนินงานเพื่อให้ธุรกิจมีความมั่นคงทางธุรกิจได้ต่อไปในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

คำถามงานวิจัยครั้งนี้คือธุรกิจ SMEs ในจังหวัดพะเยาใช้วิธีการจัดทำบัญชีด้วยวิธีอะไรบ้าง มีปัญหาการใช้ข้อมูลทางการเงินในประเด็นใดบ้าง

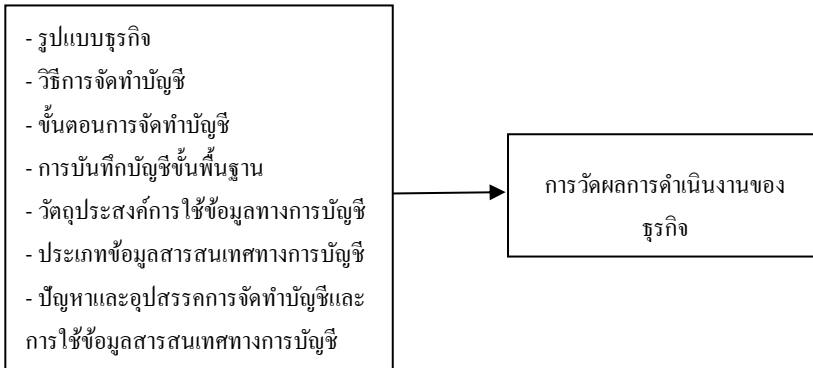
การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยอยู่สองประเด็นหลัก อันดับแรก คือเพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดทำบัญชีและการใช้อุปกรณ์สารสนเทศทางการเงิน และปัญหาการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการเงิน เพื่อวัดผลการดำเนินของธุรกิจ SME ประเภทนิติบุคคล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้พัฒนากรอบแนวคิดแสดงดังภาพที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

1. การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจ

H0: $\mu_1 = \mu_2 = \mu_3$ กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน

H1: $\mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3$ กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจแตกต่างกัน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี

H0: $\mu_1 = \mu_2 = \mu_3$ กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีไม่แตกต่างกัน

H1: $\mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3$ กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีแตกต่างกัน

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประกอบธุรกิจไม่ว่าจะในรูปแบบของบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชี และเสียภาษีแตกต่างกันออกไปตามลักษณะการประกอบธุรกิจ ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดทำบัญชี และภาษีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของตนเอง (Nakyam, 2017) เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การจัดทำบัญชีที่เป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ และการวางแผนในการดำเนินงานของ SMEs ในประเทศไทย ถือว่าเป็นปัญหาและจุดอ่อนที่สำคัญที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของการบริหารกิจการในการดำเนินงานของกิจการ ธุรกิจ SMEs ของประเทศไทยยังขาดการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบและจัดทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ปัญหาความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี (Kanteera and Narumon (2013); Tirasriwat (2012)) การดำเนินธุรกิจเจ้าของคนเดียวในประเทศไทยส่วนมากมักเป็นการบริหารจัดการธุรกิจแบบครอบครัวที่ไม่ได้จัดทำบัญชีในกิจการและมีการใช้ข้อมูลทางการเงินน้อยกว่าธุรกิจ SMEs รูปแบบอื่น เพราะผู้ประกอบการธุรกิจมีความคิดว่าค่าใช้จ่ายในการจัดทำบัญชีหรือทางการเงินนั้นมีค่าใช้จ่ายสูงเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ข้อมูลทางการเงินนั้น (Sengpanich, 2015) ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยข้อมูลทางการเงินเป็นแนวทางในการบริหารธุรกิจ ข้อมูลทางการเงินจะช่วยผู้ประกอบการในการวางแผนตัดสินใจ และควบคุมการดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการจดบันทึกรายการต่างๆ ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจลงในสมุดบัญชีอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปจัดทำรายงานการเงิน เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ (Srijunpetch, 2016) ข้อมูลทางการเงินจัดเป็นข้อมูลภายในกิจการที่มีความสำคัญและจำเป็นที่ถูกนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจทางการบริหารจัดการกันมาก ธุรกิจที่มีระบบการจัดทำบัญชีที่ดีจะช่วยพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการองค์กรของธุรกิจ SMEs ข้อมูลทางการเงินการบัญชีมีความสำคัญมากสำหรับผู้ประกอบการใช้ในการตัดสินใจในการบริหารจัดการกิจการ (Belal Y. Al S., 2013) ธุรกิจ SMEs ส่วนมากใช้การจัดทำบัญชีด้วยระบบ CBAS เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเข้ามา

ช่วยการใจจัดทำบัญชีช่วยในการพัฒนาระบบการบัญชีและการเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดทำบัญชีเพื่อการวัดผลการดำเนินงานของ SMEs ผู้ประกอบการควรมีการจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอและครบถ้วนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีนับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ได้แก่ บัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภท บัญชีสินค้า บัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภทอื่น และบัญชีแยกประเภทย่อยตามความจำเป็นแก่การทำบัญชีของธุรกิจ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ได้แก่ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลภายนอก เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอก และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อใช้ในการกิจการตนเอง งบการเงินที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดทำและนำเสนอ ได้แก่ งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน หมายเหตุประกอบงบการเงิน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นของเจ้าของกรณีเป็นบริษัทจำกัด และธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลต้องจัดให้มี “ผู้ทำบัญชี” ซึ่งมีคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนด (Department of Business Development, 2019)

แนวคิดการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจ

ในการดำเนินธุรกิจนั้นเพื่อให้รู้ผลตอบแทนจากการลงทุนของธุรกิจ ผู้ประกอบการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาวิธีในการรับรู้ผลกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงานในแต่ละปีของธุรกิจ ผู้ประกอบการต้องการข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อให้แน่ใจว่าการตัดสินใจของพวกเขาไม่ได้ขึ้นอยู่กับอารมณ์และสมมติฐานแต่ว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการมีความถูกต้องและเกี่ยวข้อง (Akbarzadeh, 2012) ระบบการวัดผลการดำเนินงานโดยใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงินและไม่ใช้ทางการเงินได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้นจากนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงาน ระบบการวัดผลการดำเนินงานที่ดีจะต้องได้รับการออกแบบให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ขององค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ความไม่แน่นอนในงาน โครงสร้างขององค์กร ขนาดขององค์กร กลยุทธ์ขององค์กร และวัฒนธรรมขององค์กร (Buathong and Bangchokdee, 2015) Ferraresi, Quandt, Santos, & Frega (2012) กล่าว

ว่าเพื่อการวัดผลการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน ควรประกอบไปด้วย การวัดผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน ได้แก่ ด้านการตลาด (Marketing Performance) และด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Performance) การวัดผลการดำเนินงานทางธุรกิจสามารถวัดได้จากรูปแบบ Balanced Scorecard ขององค์กรโดยแบ่งออกเป็น 4 มุมมอง คือ (1) มุมมองทางการเงิน (2) มุมมองลูกค้า (3) ระบบและประสิทธิภาพการทำงานในกระบวนการทางธุรกิจ และ (4) การเรียนรู้และการเจริญเติบโตในด้านนวัตกรรมใหม่ Kaplan and Norton (1996) ได้ให้นิยามล่าสุดของ Balanced Scorecard ไว้ว่า เป็นเครื่องมือทางการบริหารจัดการสมัยใหม่เครื่องมือหนึ่งที่ใช้สำหรับการบริหารผลการดำเนินงาน (Firm Performance) ซึ่งองค์กรที่มีการจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานนิยมนำมาใช้ในการควบคุมและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้การศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา ในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ในปีพ.ศ. 2560 จำนวน 543 หนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย โดยแยกตามรูปแบบของธุรกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล รวมทั้งสิ้น 321 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random sampling) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs โดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ ภายหลังการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนเหลือเท่ากับ 267 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.17 ที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 1 ตัวประกอบ (One – way analysis of variance: One - way ANOVA)

การศึกษาค้างนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ขั้นตอนที่ 1 ทดสอบความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ประยุกต์ขึ้นมาไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจำนวน 3 ชุด กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC) จากการวิจัยได้ค่า IOC เท่ากับ 21.32 ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ประยุกต์ขึ้นมาไปทำการทดสอบ (Try-Out) กับผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 20 คน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความเชื่อมั่นแล้วจัดพิมพ์ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ส่วน ได้แก่ส่วนแรกเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา รูปแบบธุรกิจ ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ ทุนจดทะเบียน ลักษณะของการประกอบธุรกิจ จำนวนพนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed-end Questionnaire) คำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนที่ 2 เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการบันทึกข้อมูลทางการบัญชี ขั้นตอนการจัดทำบัญชี ข้อมูลขั้นพื้นฐานทางการบัญชีที่ธุรกิจจัดทำ การตรวจทานข้อมูลทางการบัญชีก่อนนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ และการจ้างที่ปรึกษาทางการบัญชีของธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด คำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนที่ 3 เพื่อเก็บข้อมูลการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีในการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจ เป็นคำถามที่วัดระดับการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีของผู้ประกอบการ 2 ประเด็น คือ ประเด็นของวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีในการวัดผลการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการ และประเด็นของประเภทของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ผู้ประกอบการใช้ในการนำมาใช้ในการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามแบบมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) ประเมินคำตอบ โดยให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว กำหนดให้แต่ละข้อคำถามมี 5 ระดับ ส่วนสุดท้ายเพื่อเก็บข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี เป็นคำถามที่วัดระดับของปัญหา

6 รายการ คือ ข้อมูลทางการบัญชีที่ได้มีประโยชน์ต่อปัญหาที่กำลังตัดสินใจโดยตรง ข้อมูลทางการบัญชีถูกจัดทำซ้ำเกินไปต่อการตัดสินใจ ข้อมูลที่ได้บิดเบือนไปจากความจริง การเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลทางการบัญชี และความประหยัของต้นทุนในการจัดทำบัญชีคุ้มกับประโยชน์ที่ได้จากข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี ซึ่งลักษณะของเครื่องมือวิจัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามแบบมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) ประเมินคำตอบ โดยให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ของการวิจัยครั้งนี้ มีการนำเสนอผลการศึกษาลำดับต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 66.30 เพศหญิง มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60 จดทะเบียนธุรกิจประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.42 รองลงมาคือ ประเภทบริษัทจำกัด จำนวน 84 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.46 และประเภทห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.12 มีอายุการดำเนินกิจการน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.85 ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 104 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.95 อายุดำเนินการระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 94 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.21 และดำเนินการกิจการมากกว่า 16 ปี จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.99 มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 1,000,001 - 5,000,000 บาท จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 ประกอบธุรกิจประเภทการค้า จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 ประเภทการบริการจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 และประเภทการผลิตจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 14.60

2. การจัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าโดยส่วนใหญ่จัดทำบัญชีด้วยการจ้างสำนักงานบัญชีจำนวน 168 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.910 และรองลงมากลุ่มตัวอย่างมีการจัดทำบัญชีเองจำนวน 99 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.10

3. วิธีการบันทึกบัญชีของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการบันทึกบัญชีแบบผสมผสานระหว่างการบันทึกด้วยมือและการใช้คอมพิวเตอร์ จำนวน 135 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างบันทึกบัญชีโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft office จำนวน 69 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.80 มีวิธีการบันทึกบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี จำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.50 และมีวิธีการบันทึกบัญชีด้วยมือในสมุดต่างๆที่เกี่ยวข้อง น้อยที่สุด จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.10

- ผลการศึกษาขั้นตอนการจัดทำบัญชีขั้นพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การจัดทำบัญชีขั้นพื้นฐานโดยการรวบรวมหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี/ใบค่าใช้จ่าย เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 267 ราย จัดทำขั้นตอนนี้ รองลงมา ขั้นตอนการจัดทำรายการทางการเงินต่างๆ เช่น งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน เป็นต้น มีกลุ่มตัวอย่างจัดทำขั้นตอนนี้ จำนวน 192 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.90 และไม่จัดทำขั้นตอนนี้ จำนวน 75 รายคิดเป็นร้อยละ 28.10 รายละเอียดแสดงตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของขั้นตอนการจัดทำบัญชีขั้นพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการจัดทำบัญชี	จัดทำ		ไม่จัดทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) รวบรวมหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี/ใบค่าใช้จ่าย เป็นต้น	267	100.00	0	0.00
2) บันทึกรายการในสมุดรายวันขั้นต้น เช่น สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันซื้อ-ขาย และอื่นๆ	147	55.10	120	44.90
3) ผ่านรายการบัญชีไปยังสมุดแยกประเภท และบัญชีย่อย	66	24.70	201	75.30
4) จัดทำงบทดลอง	141	52.80	125	47.20

ขั้นตอนการจัดทำบัญชี	จัดทำ		ไม่จัดทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5) จัดทำรายงานทางการเงินต่างๆ เช่น งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน เป็นต้น	192	71.90	75	28.10
6) วิเคราะห์รายงานทางการเงินต่างๆ เพื่อนำไปตัดสินใจในการบริหารจัดการ	108	40.40	159	59.60
7) งบกระแสเงินสด	150	56.20	117	43.80
รวม		100		100

- ผลการศึกษาการบันทึกบัญชีขั้นพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการบันทึกบัญชีขั้นพื้นฐานของกิจการเกี่ยวกับบัญชีเงินเดือนทั้งหมด จำนวน 267 ราย รองลงมาคือ มีการบันทึกบัญชีแยกประเภทของบัญชีลูกหนี้ และบัญชีเจ้าหนี้ จำนวน 252 ราย และไม่บันทึกบัญชีประเภทนี้ จำนวน 15 ราย ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของการบันทึกขั้นพื้นฐานทางการเงินของธุรกิจ

การบันทึกบัญชี	บันทึก		ไม่บันทึก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) สมุดรายวันเงินสดรับ	222	83.10	45	16.90
2) สมุดรายวันเงินสดจ่าย	222	83.10	45	16.90
3) สมุดรายวันขาย	216	80.90	51	19.10
4) สมุดรายวันซื้อ	216	80.90	51	19.10
5) บัญชีเงินเดือน และ ภาษีหัก ณ ที่จ่าย	267	100.00	0	0.00
6) บัญชีอุปกรณ์ต่าง	126	47.20	141	52.80

การบันทึกบัญชี	บันทึก		ไม่บันทึก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7) บัญชีสินค้าคงคลัง	210	78.70	57	21.30
8) บัญชีแยกประเภทลูกหนี้	252	94.40	15	5.60
9) บัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้	252	94.40	15	5.60
รวม		100		100

4. การใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการตัดสินใจ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีทั้ง 6 รายการในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.519 ส่วนผลการศึกษาประเภทของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี ทั้ง 6 ประเภท พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมีการใช้ประเภทของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีทั้ง 6 ประเภทในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.559 ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีในการตัดสินใจ

ประเด็นพิจารณา	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ระดับความเห็น
วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี			
1) เป็นเครื่องมือสรุปผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกิจการ	4.15	0.664	มาก
2) ใช้ในการวางแผน การควบคุมและการตัดสินใจในการดำเนินงาน	4.07	0.558	มาก

ประเด็นพิจารณา	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ระดับ ความเห็น
3) ใช้ประกอบการชำระภาษีต่างๆ ให้ หน่วยงานของรัฐ	4.53	0.500	มากที่สุด
4) ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับ การเปลี่ยนแปลงการลงทุนในอนาคต	4.64	0.481	มากที่สุด
5) เพื่อประเมินความสามารถของการจ่าย ค่าตอบแทน และโอกาสในการจ้างงาน	3.80	0.481	มาก
6) เป็นเครื่องช่วยวัดสภาพคล่องของธุรกิจ	4.08	0.431	มาก
รวม	4.20	0.519	มาก
ประเภทข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้			
1) งบแสดงฐานะการเงิน (ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น)	3.33	0.557	ปานกลาง
2) งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (ได้แก่ รายได้ และค่าใช้จ่าย)	4.78	0.418	มากที่สุด
3) งบกระแสเงินสด (การได้มาและใช้ไปของ เงินสด ได้แก่ กิจกรรมการลงทุน กิจกรรมการ ดำเนินงาน)	3.56	0.735	มาก
4) ต้นทุนการผลิต	3.31	0.511	ปานกลาง
5) ยอดลูกหนี้ เจ้าหนี้	4.29	0.546	มากที่สุด
6) การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน	2.83	0.692	ปานกลาง
รวม	3.68	0.559	มาก

5. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.731 รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลทางการบัญชี

ประเด็นพิจารณา	ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ระดับ ความเห็น
1) ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ได้มีประโยชน์ต่อปัญหาที่กำลังตัดสินใจได้โดยตรง	2.78	0.633	ปานกลาง
2) ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีถูกจัดทำล่าช้าเกินไปต่อการตัดสินใจ	3.55	0.562	มาก
3) ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความบิดเบือนจากความเป็นจริง	2.75	0.988	ปานกลาง
4) ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีขาดความน่าเชื่อถือ	3.90	0.926	มาก
5) การเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี	3.37	0.711	ปานกลาง
6) ความประหยัคของต้นทุนในการจัดทำบัญชีคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้จากข้อมูลบัญชี	4.13	0.566	มาก
รวม	3.41	0.731	มาก

นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้านการตรวจทานภายหลังการจัดทำบัญชีของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการตรวจทานหลังจากการจัดทำบัญชีจำนวน 159 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.60 และกลุ่มตัวอย่างไม่มีการตรวจทานหลังจากการจัดทำบัญชีจำนวน 108 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.40 และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้านการมีที่ปรึกษาทางการบัญชีของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่มีการจ้างที่ปรึกษาทางการบัญชีจำนวน 232 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.60 และมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีที่ปรึกษาทางบัญชีจำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.10

6. ผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

6.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจ สมมติฐานทางสถิติ

$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$ กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน

$H_1: \mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3$ กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจแตกต่างกัน

P (ความน่าจะเป็น) = 0.56, α (ระดับนัยสำคัญ) = 0.05 ดังนั้น ค่า P มากกว่า ค่า α (เท่ากับไม่ Sig.) จึงยอมรับ H_0

สรุปได้ว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจ จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจ ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี
ประกอบการตัดสินใจ จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจ

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.03	0.01		
	ภายในกลุ่ม	265	7.37	0.03	0.57	0.56
รวม		267	7.40			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจ จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจ พบว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี

สมมติฐานทางสถิติ

$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$ กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีไม่แตกต่างกัน

$H_1: \mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3$ กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีแตกต่างกัน

P (ความน่าจะเป็น) = 0.02, α (ระดับนัยสำคัญ) = 0.05

ดังนั้น ค่า P มากกว่า ค่า α (เท่ากับ Sig.) จึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1

สรุปได้ว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจ ปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจ

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	2	0.84	0.42	3.90	0.02
	ภายในกลุ่ม	265	28.35	0.11		
รวม		267	29.19			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจ พบว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ปรากฏผลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจ

รูปแบบธุรกิจ	$\bar{X}$	บริษัทจำกัด	ห้างหุ้นส่วน จำกัด	ห้างหุ้นส่วน สามัญนิติ บุคคล
		3.33	3.45	3.33
บริษัทจำกัด	3.33	-	0.12*	0.00
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3.45	-	-	0.12
ห้างหุ้นส่วนสามัญ				
นิติบุคคล	3.33	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 เมื่อทดสอบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มห้างหุ้นส่วนจำกัดมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมากกว่ากลุ่มบริษัทจำกัด

จึงสรุปได้ว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน แต่มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีและความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีแตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดทำและการบันทึกบัญชี

1.1 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.91 จัดทำบัญชีด้วยการจ้างสำนักงานบัญชี และรองลงมาร้อยละ 37.10 ของกลุ่มตัวอย่างมีการจัดทำบัญชีเอง ร้อยละ 50.50 ของกลุ่มตัวอย่างมีการบันทึกบัญชีแบบผสมผสานระหว่างการบันทึกด้วยมือและการใช้คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 25.80 ของกลุ่มตัวอย่างบันทึกบัญชีโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม Microsoft office และร้อยละ 13.50 ของกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการบันทึกบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี และบันทึกด้วยมือในสมุดต่างๆ ร้อยละ 10.20

1.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการจัดทำบัญชีขั้นพื้นฐานโดยการรวบรวมหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี/ใบค่าใช้จ่าย เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 267 รายจัดทำขึ้นตอนนี้ รองลงมา ขั้นตอนการจัดทำรายงานทางการเงินต่างๆ เช่น งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน เป็นต้น มีกลุ่มตัวอย่างจัดทำขึ้นตอนนี้ จำนวน 192 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.90 และไม่จัดทำขึ้นตอนนี้ จำนวน 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.10 ขั้นตอนการจัดทำงบกระแสเงินสด กลุ่มตัวอย่างมีการจัดทำจำนวน 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.20 และไม่จัดทำขึ้นตอนนี้ จำนวน 117 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.80 ขั้นตอนบันทึกรายการในสมุดรายวันขั้นต้น เช่น สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันซื้อ-ขาย และอื่นๆ มีกลุ่มตัวอย่างจัดทำขึ้นตอนนี้ จำนวน 147 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.10 ไม่จัดทำขึ้นตอนนี้ จำนวน 120 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.90 และพบว่า ขั้นตอนผ่านรายการบัญชีไปยังสมุดแยกประเภท และบัญชีย่อยอื่นๆ มีกลุ่มตัวอย่างจัดทำน้อยที่สุด จำนวน 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.70 และไม่จัดทำขึ้นตอนนี้ จำนวน 201 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.30

1.3 กลุ่มตัวอย่างมีการบันทึกบัญชีขึ้นพื้นฐานของกิจการเกี่ยวกับบัญชีเงินเดือนทั้งหมด จำนวน 267 ราย รองลงมาคือ มีการบันทึกบัญชีแยกประเภทของบัญชีลูกหนี้ และบัญชีเจ้าหนี้ จำนวน 252 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.40 และไม่บันทึกบัญชีประเภทนี้ จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.60 ส่วนการบันทึกสมุดรายวันเงินสดรับ และสมุดเงินสดจ่ายกลุ่มตัวอย่างมีการบันทึกจำนวน 222 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.10 และไม่มีการบันทึกสมุดรายวันนี้ จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.90 และกลุ่มตัวอย่างมีการบันทึกบัญชีขึ้นพื้นฐานของธุรกิจเกี่ยวกับบัญชีอุปกรณ์ต่างๆ น้อยที่สุด จำนวน 126 ราย และไม่บันทึกบัญชีนี้จำนวน 141 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.80 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการตรวจทานหลังจากการจัดทำบัญชี จำนวน 159 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.60 และกลุ่มตัวอย่างไม่มีการตรวจทานหลังจากการจัดทำบัญชี จำนวน 108 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.40 กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่มีที่ปรึกษาทางการบัญชีจำนวน 232 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.60 และมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีที่ปรึกษาทางบัญชีจำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.10

2. การใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการตัดสินใจ

กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีทั้ง 6 รายการในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.519 ตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาประเภทของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี ทั้ง 6 ประเภท พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมีการใช้ประเภทของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีทั้ง 6 ประเภทในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.559 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาประเด็นวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีในการตัดสินใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการลงทุนในอนาคตในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.64 และ 0.481 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อใช้ประกอบการชำระภาษีต่างๆ ให้หน่วยงานของรัฐ ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.53 และ 0.500 ตามลำดับ รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อเป็นเครื่องมือสรุปผล

การดำเนินงาน และฐานะการเงินของกิจการ ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.15 และ 0.664 ตามลำดับ และเพื่อใช้ในการวางแผน การควบคุมและการตัดสินใจในการดำเนินงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.07 และ 0.558 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างใช้เพื่อเป็นเครื่องช่วยวัดสภาพคล่องของธุรกิจในระดับมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.08 และ 0.431 ตามลำดับ และลำดับสุดท้ายของผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อประเมินความสามารถของการจ่ายค่าตอบแทน และโอกาสในการจ้างงาน อยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าวัตถุประสงค์การใช้ฯ อื่นๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.481 ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาประเด็นประเภทของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้ในการตัดสินใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศประเภทงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (ได้แก่ รายได้ และค่าใช้จ่าย) ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.418 ตามลำดับ และในระดับมากที่สุดเช่นกันที่กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศประเภทของยอดลูกหนี้และยอดเจ้าหนี้มาใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.546 ตามลำดับ รองลงมาเป็นการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประเภทงบกระแสเงินสด (การได้มาและใช้ไปของเงินสด ได้แก่ กิจกรรมการลงทุน กิจกรรมการดำเนินงาน) ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.735 ตามลำดับ ในระดับปานกลางได้แก่ การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประเภทงบแสดงฐานะการเงิน (ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.511 ตามลำดับ ประเภทข้อมูลของต้นทุนการผลิต ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.735 ตามลำดับ และประเภทข้อมูลของการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ที่กลุ่มตัวอย่างมีการนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.83 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.692 ตามลำดับ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี

การวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคด้านความประหยัคของต้นทุนในการจัดทำบัญชีคุ้มค้ำกับประโยชน์ที่ได้จากข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี อยู่ในระดับมาก รองลงมาปัญหาและอุปสรรคด้านข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ได้ขาดความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และปัญหาอุปสรรคด้านข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีถูกจัดทำล่าช้าเกินไปต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับปานกลางอยู่ 3 ปัญหาด้วยกัน คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านการเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.711 ส่วนปัญหาและอุปสรรคด้านข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ได้มีประโยชน์ต่อปัญหาที่กำลังตัดสินใจได้โดยตรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.633 และประเด็นปัญหาและอุปสรรคสุดท้ายคือด้านข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความบิดเบือนจากความเป็นจริง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.988

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย 2 ข้อมีผลทดสอบดังนี้

1. การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจ จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจสรุปได้ว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประกอบการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจสรุปได้ว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสรุป

ได้ว่ากลุ่มห้างหุ้นส่วนจำกัดมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมากกว่ากลุ่มบริษัทจำกัด

3. ความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีขององค์กร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีขององค์กร จำแนกตามกลุ่มรูปแบบของธุรกิจสรุปได้ว่า กลุ่มรูปแบบของธุรกิจต่างๆ มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีขององค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีและความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการบัญชีแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในหัวข้อ การจัดทำและการใช้ข้อมูลทางการบัญชีเพื่อวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยจะทำการอภิปรายตามหัวข้อของวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. สถานการณ์การจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี และปัญหาการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีของธุรกิจ SME ประเภทนิติบุคคล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

1.1 การจัดทำและการบันทึกบัญชีของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาพบว่าสถานการณ์การจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 267 ราย ซึ่งส่วนมากจัดทำบัญชีด้วยการจ้างสำนักงานบัญชี และส่วนน้อยมีการจัดทำบัญชีเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pumiviset (2017) ที่ได้ศึกษาการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลทางการบัญชีของผู้ประกอบธุรกิจที่พักแรมกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน และพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมส่วนใหญ่มีการจ้างสำนักงานบัญชี/ผู้รับทำบัญชีมากกว่า

การจัดทำบัญชีเอง นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Nimplian (2015) พบว่ากิจการจัดทำบัญชีโดยใช้สำนักงานบัญชีมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการจัดทำบัญชีขึ้นพื้นฐานโดยมีการรวบรวมหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี/ใบค่าใช้จ่าย รองลงมาคือขั้นตอนการจัดทำรายงานทางการเงินต่างๆ เช่น งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน เป็นต้น ขั้นตอนการจัดทำงบกระแสเงินสด ขั้นตอนบันทึกรายการในสมุดรายวันขึ้นต้น เช่น สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันซื้อ-ขาย และอื่นๆ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ Uddin, Biswas, Ali, & Khatun (2017) จากการศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติทางการบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเมือง Rangpur บังกลาเทศ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ การตรวจสอบและประเมินสถานะปัจจุบันของการยอมรับและการดำเนินการระบบบัญชี และการปฏิบัติของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รวมถึงการวิเคราะห์การใช้ข้อมูลทางบัญชีในการวัดผลการดำเนินงานทางการเงินของ SMEs จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 ธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละ 80 ที่ใช้ Vouchers เป็นเอกสาร งบการเงินที่มีการจัดทำ คือ งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด งบดุลบัญชี รายการแสดงส่วนของเจ้า หมายเหตุประกอบ งบการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า มี 10 ธุรกิจที่มีการเตรียมงบกำไรขาดทุน จำนวน 14 ธุรกิจ มีการเตรียมงบกระแสเงินสด และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 6 แห่งจัดทำงบการเงินทั้งหมด

จากผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ส่วนมากทำการบันทึกบัญชีแบบผสมผสานระหว่าง การบันทึกด้วยมือและการใช้คอมพิวเตอร์ กลุ่มตัวอย่างบันทึกบัญชีโดยการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม Microsoft office รองลงมาวิธีกรบันทึกบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี และมีวิธีการบันทึกบัญชีด้วยมือในสมุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด กลุ่มตัวอย่างมีการบันทึกบัญชีขึ้นพื้นฐานของกิจการเกี่ยวกับบัญชีเงินเดือนทั้งหมด ส่วนการบันทึกสมุดรายวันเงินสดรับ และสมุดเงินสดจ่ายกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการบันทึก และกลุ่มตัวอย่างมีการบันทึกบัญชีขึ้นพื้นฐานของธุรกิจเกี่ยวกับบัญชีอุปกรณ์ต่างๆ น้อยที่สุด

1.2 การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีวัตถุประสงค์ใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการลงทุนในอนาคตในระดับมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อใช้ประกอบการชำระภาษีต่างๆ ให้นหน่วยงานของรัฐ ในระดับมากที่สุดเช่นกัน รองลงมา กลุ่มตัวอย่างใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อเป็นเครื่องมือสรุปผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกิจการ ในระดับมาก และเพื่อใช้ในการวางแผน การควบคุมและการตัดสินใจในการดำเนินงาน (Chanprasit, 2016 ; Kongviriyakul, et.al. (2019)) กลุ่มตัวอย่างใช้เพื่อเป็นเครื่องช่วยวัดสภาพคล่องของธุรกิจในระดับมากเช่นกัน และลำดับสุดท้ายของผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อประเมินความสามารถของการจ่ายค่าตอบแทน และโอกาสในการจ้างงาน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80)

และผลการศึกษาประเภทของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้ในการตัดสินใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศประเภทงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (ได้แก่ รายได้ และค่าใช้จ่าย) ในระดับมากที่สุด Pumiviset (2017) และในระดับมากที่สุดเช่นกันที่กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศประเภทของยอดลูกหนี้และยอดเจ้าหนี้มาใช้ในการตัดสินใจ รองลงมาเป็นการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประเภทงบกระแสเงินสด (การได้มาและใช้ไปของเงินสด ได้แก่ กิจกรรมการลงทุน กิจกรรมการดำเนินงาน) ในระดับมาก ในระดับปานกลางได้แก่ การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีประเภทงบแสดงฐานะการเงิน (ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ) ประเภทข้อมูลของต้นทุนการผลิต และประเภทข้อมูลของการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ที่กลุ่มตัวอย่างมีการนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจในระดับปานกลาง (Chanprasit, 2016)

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคด้านความประหยัดของต้นทุนในการจัดทำบัญชีคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้จากข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี อยู่ในระดับมาก รองลงมา ปัญหาและอุปสรรคด้านข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ได้ขาด

ความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และปัญหาอุปสรรคด้านข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีถูกจัดทำซ้ำเกินไปต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำและการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับปานกลางอยู่ 3 ปัญหาด้วยกัน คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านการเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี ส่วนปัญหาและอุปสรรคด้านข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ได้มีประโยชน์ต่อปัญหาที่กำลังตัดสินใจได้โดยตรง และประเด็นปัญหาและอุปสรรคสุดท้ายคือด้านข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความบิดเบือนจากความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tirasriwat (2555) ที่ค้นพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ไม่จัดทำบัญชี การจัดทำบัญชีที่ไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชีและหลักปฏิบัติที่ยอมรับในสากล การขาดระบบบัญชี ตลอดจนการจัดทำและนำเสนองบการเงินที่ไม่น่าเชื่อถือ ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการเงินในการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ธนาคารผู้ให้สินเชื่อทางการเงินเพราะมีข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ด้อยคุณภาพ และ Prejakjit & Bosakonnas (2021) มีผลการศึกษาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ว่า ตัวแปรที่มีผลกระทบเชิงลบอย่างมีสาระสำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหาร และคุณภาพของระบบสารสนเทศการบัญชี ด้านความเชื่อถือได้ ตัวแปรที่มีผลกระทบเชิงบวกอย่างมีสาระสำคัญต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน โครงสร้างองค์กร ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ตัวแปรที่มีผลกระทบเชิงบวกอย่างมีสาระสำคัญต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ได้แก่ คุณลักษณะเฉพาะของผู้ใช้งาน การมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน คุณภาพของระบบสารสนเทศการบัญชีและลักษณะของปัญหา ด้านการทันต่อเวลา ตัวแปรที่มีผลกระทบเชิงบวกอย่างมีสาระสำคัญต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน โครงสร้างองค์กร ขณะเดียวกันตัวแปรที่มีผลกระทบเชิงลบอย่างมีสาระสำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหารและคุณภาพของระบบสารสนเทศการบัญชี ช่วยเพิ่มการมีอิทธิพลในทิศทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพขององค์กร จะส่งผลดีด้านการดำเนินงานของธุรกิจ

ถึงแม้ว่าองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้จะใกล้เคียงกับผลการศึกษาที่ผ่านมา แต่ในประเด็นของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดพะเยา คือเพื่อประเมินความสามารถของการจ่ายค่าตอบแทน และโอกาสในการจ้างงาน เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการลงทุนในอนาคต และเพื่อเป็นเครื่องช่วยวัดสภาพคล่องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการทำวิจัยและศึกษาในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีกับผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้มีความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- Belal, Y. Al S. (2013). The use of Accounting Information by Small and Medium Enterprises in South district of Jordan, (An empirical study). *Research Journal of Finance and Accounting*. 4(6),169-175.
- Chanprasit, S. (2016). Preparation of Accounts and Utilization of Accounting Information for Business Planning of Five-Star OTOP Products in Songkhla. *Journal of Accountancy and Planning*. 8(2),43-52. (in Thai)
- Department of Business Development. (2017). *Business information registered as a juristic person in Phayao Province*. (in Thai).
- Department of Business Development. (2019). *What to know & do when becoming a Partnership Limited Company, Public Company Limited*. (in Thai).

- Ferraresi, A. , Quandt, O., Santos, S. & Frega, J.R. (2012). Knowledge management and strategic orientation: leveraging innovativeness and performance. *Journal of Knowledge Management*, 16, 688-701.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). Linking the balanced scorecard to strategy. *California Management Review*, 39 (1), 53–79.
- Kanteera, S. & Narumon, K. (2556). *A Study of Accounting Problems of Company Partnerships and Company Limited in Chom thong District, Chiang Mai Province*. Rajamangala University of Technology Lanna. Chiang Mai. (in Thai)
- Kongviriyakul, A., Nilniyom,P. & Prachsriphum, S. (2019). Effects of the Accounting Information Systems Application Efficiency on Accounting Best Practice of Chemicals Businesses in Thailand. *Journal of Accountancy and Management*, 10(4), 1–11. (in Thai)
- Nakhonpin, N. (2008). *Demand of accounting information for management garment industry in Krathum Baen district, Samut Sakhon province*. Chiang Mai University. Chiang Mai. (in Thai)
- Nakyam, N. (2017). Getting The Accounting and Taxation: the Responsibility of the Entrepreneur. *MUT Journal of Business Administration*, 14(2),1-20.
- Ninplian, Y. (2015). *The Study Of Differences Of SME Accounting Entry Under Accounting Standard Of Revenue Code*. Master of Business Administration Program. Silpakorn University,Bangkok. (in Thai)
- Prejakjit P., & Bosakonnas S. (2021). Causal Factors of Accounting Information Systems Influencing the Quality of Financial Statement of Small and Medium Enterprises in Bangkok. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 10(2), 646–657. (in Thai)

- Pumiviset, W. (2017). *Accounting and Accounting Information of Entrepreneurship in Accommodation (Hotel Business), Southern border provinces*. Songkhla Rajabhat University. Songkhla (in Thai)
- Sawatsuk, B. (2020). Guidelines for Accounting Information System Development to Measure the SMEs Performance. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*. 13(8), 872-888.
- Sengpanich, U. (2015). Accounting and use of Accounting Information for Management of SMEs in the Northern region. *Journal of Modern Management Science*. 8(2),101-113. (in Thai)
- Srijunpetch, S. (2016). Managing SMEs with Accounting. *Journal of Accounting Profession*, 12(36). 85-92. (in Thai)
- Tirasriwat A. (2012). Accounting Information Problems which are The Obstacles to SMEs Financing. *Academic Journal of the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 8 (2), 186–197. (in Thai)
- Uddin, R., Biswas, T., Ali, J., & Khatun, MS. (2017). Accounting Practices of Small and Medium Enterprises in Rangpur, Bangladesh. *Journal of Business & Finance*, 6(4),1-7. doi: 10.4172/2167-0234.1000299
- Wisetsingh, A.. (2013). *Accounting of SMEs in the Phasi Charoen, Bangkok*. Research report . Suan Sunandha Rajabhat University. (in Thai)